

**KÁNTOR
JÁNOS**
grafikái

METSZETEK ÉS KARCOK

**METSZETEK
és KARCOK**

Kántor János
grafikái

Vonalhálók szövevényes ritmusa

A nagy példakép, Szalay Lajos, minden idők egyik legnagyobb magyar rajzművészeinek összevetészetetlen stílusa, művészi és emberi nagysága adott ihletre épült teremtő hitet mások mellett Kántor Jánosnak is sajátos vonalvezetésű, egyéni rajzmodorának kialakításához.

Minden rajz kezdete, születésének pillanata a pont, ez az alig létező, szinte láthatatlan közép, a bármely irányba elindítható elfordulás forrása. A pillanat perccé növekszik, a perc órává, az óra nappá, évvé, végtelen idővé. A pont vonallá lelkesül, a vonalak gubanca, kompozíciója önálló életet élő egyedi hálót alkot, elkülönítve a valamit a semmitől, a hangot a csendtől, a behatárolhatót a határtalantól. Az egymásra fektetett vékonyabb vagy vastagabb vonalhálók transzparens rétegeket alkotnak, egymást erősítő szimultán (egyidejű), szövetként. Összefonódásukkal egymásra rétegzett síkok által felépített szerkezetű ritmuskombináció jön létre. Sűrű vonalhálóból álló, zsúfolt kompozíciójú vonalfolyam, tragikus jeleneteket, élethelyzeteket megjelenítő, erőteljes árnyékolású szorongásos vízió. A tudatalatti mélyrétegeinek ösztönösen feltoluló, logikusan megmagyarázhatatlan, értelmezhetetlen jelei, az intenzíven feltörő emlékképek sora. Ezzel ellentétben a lírai, lazább szerkezetű vonalhálók az üresen hagyott felületeknek is tág teret engedő, alig érintkező finom struktúrájú ölelkezése a teremtés pillanatának megismerését adja elénk. A terjeszkedő burjánzás helyett a szűkítő, tömörítő, redukált cselekvés emblematikus átélésének esztétikai erejét fedezhetjük fel. Kántor Jánost idézem: „A vonal, ez a megfoghatatlan, a valóságban nem is létező elvont jelenség önmagában is a legtisztább, legkendőzettebb kifejezőerő, szellemi jegy, mindenre képes: összeköt és elhatárol, épít és rombol. Fel-felröppenve ívet húz a végtelenre, majd hirtelen aláhull, hogy rebbenve, titokzatosan továtúnjon, mint az élet.”

A rajz és a belőle kiinduló, rá építkező, hozzá szorosan kapcsolódó több nyomtatott technika (rézkarc, hidegtű, fa- és linómetszet) többnyire lemond a színek használatáról. Pontosabban szólva két színt használ, a fehéret és a feketét, egyfajta felfogás szerint az összes szín távollétének és egyidejű jelenlétének az ellentétét. A papír fehérsége, meg nem tört fényű fényt szimbolizáló jelenléte, ellentétéként pedig az összes fényt elnyelő, rajzolt vagy nyomtatott fekete festékanyag jelenlétének együttese az a csoda, amit nevezhetünk közönségesen grafikának is. Történelmet, múlandóságot idéz, kutat, megfigyel, rögzít. Ábrázol vagy bemutat, faktúrákat, felületeket jelenít meg. Tüskés, szálkás vagy satírozott foltok halmaza. Szabadon mozog a kéz, fut az önállósult vonal. A rajzeszköz által hagyott nyom összesűrűsödik, majd újra szétválik. A fény jelenlétének és hiányának ritmusa, egymásra figyelése, a közöttük meglévő arányrendszer automatizmusának teremtő ereje nyomán megszületik a mű, az alkotó önarcképe. Az analízáló rajz, az önmagát rajzoló rajz.

Elmondhatjuk, Kántor János legtöbb művére, rajzolt, metszett, nyomtatott grafikáinak pedig szinte mindegyikére érvényesek a fenti, az analízáló rajzra vonatkozó megállapítások. A rajz szerkezete feltárja előttünk a szerkesztés folyamatát. A tárgyi, természeti elemek szétbontása, részleteinek elhagyása vagy éppen kiemelése, majd újjáteremtése az egyszerű grafikai elemektől a bonyolultabbak felé haladva egyre erősödő expresszív formákat eredményeznek. Más esetekben az általánosabban használt egyenes vonalak, vonalhálók szövevényes ritmusa előre vetíti a ritkábban használt konstruktivista ábrázolásmódhoz való közeledést is. A műben elrejtett éltető ritmus feladata a belső tér sajátos szervezettségének segítségével ráirányítani a figyel-

met mindazon részletekre, apró jelenetekre, amelyek csak így, egymással kölcsönhatásban élve utalhatnak mind az alkotás, mind az alkotó belső üzenetére.

A grafikusnak is feladata az emlékezés és emlékeztetés a természet törvényeire. Ezért úgy építi fel a képet, mint egy zenedarabot, amely egyszerű, könnyen megjegyezhető motívummal kezdődik, majd sokrétű, többszólamú dallammá fejlődik. Megjelenik az alapmotívum, amely kibontakozik, átalakul karcsú figurákká, indafonatokká, folyamatosan gyűjti magába, erősíti belső erejét, hogy végül kész állapotában átadhassa a szemlélőnek. A kis formák mozognak, illeszkednek egymáshoz, összekapcsolódnak, szétválhatnak. A sötét és világos felületek aránya, iránya, ritmusa, a nyugalomban és mozgásban lévő részek egyensúlya határozza meg a mű hangulatát. Egyes nyomatokon halványabb, esetenként élénkebb vagy különböző árnyalatokra bontott színeket alkalmaz, amelyek az összefoglaló fekete rajz-alapból emelkednek ki. A kép vázát alkotó, annak teljes felületén jelenlévő, de egyenetlenül eloszló rajzolt-metszett formák mégsem tompítják a színek intenzitását, ellenkezőleg, megszilárdítják azt.

Az alkotás folyamatának legfontosabb pillanata a tettet szülő gondolat. Legnehezebb a kezdet, hiszen a legtöbb esetben meghatározza a következő lépéseket is. A tiszta, magabiztos első vonalból kiinduló rajz önmagát építi fel. Logikusan halad a vezérgondolat mind részletesebb kifejtése, felépítése a láthatóvá váló egyedi stílusjegyek sokasodásának folyamatában. Szerencsés esetben az eredeti gondolat elvégzi legfontosabb feladatát: a szerkesztést. Az alkotó pedig művére pillantva összemérheti a benne megfogant idea testet öltött létformájának ideális felét az esetleges torz részekkel, ítéletet alkothat róla és önmagáról.

Kántor János képeket útjukra indító gondolatai a tárgyias és a tárgy nélküli kifejezőmód határán egyensúlyoznak, járnak át egyik területéről a másikéra. Párhuzamosan van jelen nála a forma erőteljes kifejező ereje, valamint a kép tárgya iránti alázat és odaadó lelkesedés. Mesteri módon ért a rajzoláshoz, de a belső hang szemérmes csendjének figyelmeztetése határt szab a forma szabadosságának. Ugyanakkor a téma sohasem gátolja a forma kötöttségekből szabadulni vágyó, absztrakciókra hajlamos erejét. A belső mozgások dinamikája és az ábrázolás hitelisége együttesen jelölik ki azt a szabályrendszert, ami műveinek csak rá jellemző sajátossága, védjegye. Személyes absztrakciója, téma- és formavilága, esetenként különleges színeinek harmóniája teszi egyedivé, fel- és megismerhetővé Kántor János kép-történeteit, kép-világait.

Győrffy Sándor

KÁNTOR JÁNOS 1947-ben született Salgótarjánban. 1983-ban diplomázott az egri Tanárképző Főiskola rajz szakán. Festő- és grafikusművész, a figurális ábrázolásmód és a sokszorosító grafika elismert mestere. Művei megjelentek napilapokban, kulturális folyóiratokban, antológiákban. Kötete: Ötven rajz (2002). Esztergomban él.

Madaras ember

linóleummetszet 42 × 30 cm

Ecce homo

linóleummetszet 42 × 30 cm

Szabaduló

linóleummetszet 42 × 30 cm

Próféta

linóleummetszet 30 × 15 cm

Korpusz

linóleummetszet 30 × 21 cm

Intés

linóleummetszet 42 × 30 cm

Felfelé

linóleummetszet 42 × 30 cm

Ikon I.

inóleummetszet 42 × 30 cm

Angyalfiú

linóleummetszet 42 × 30 cm

Ikon II.

inóleummetszet 42 × 30 cm

Önarckép

linóleummetszet 42 × 30 cm

A bolond marad

linóleummetszet, 42 × 30 cm

Jónás könyve I.

linóleummetszet 42 × 30 cm

Jónás könyve II.

linóleummetszet 42 × 30 cm

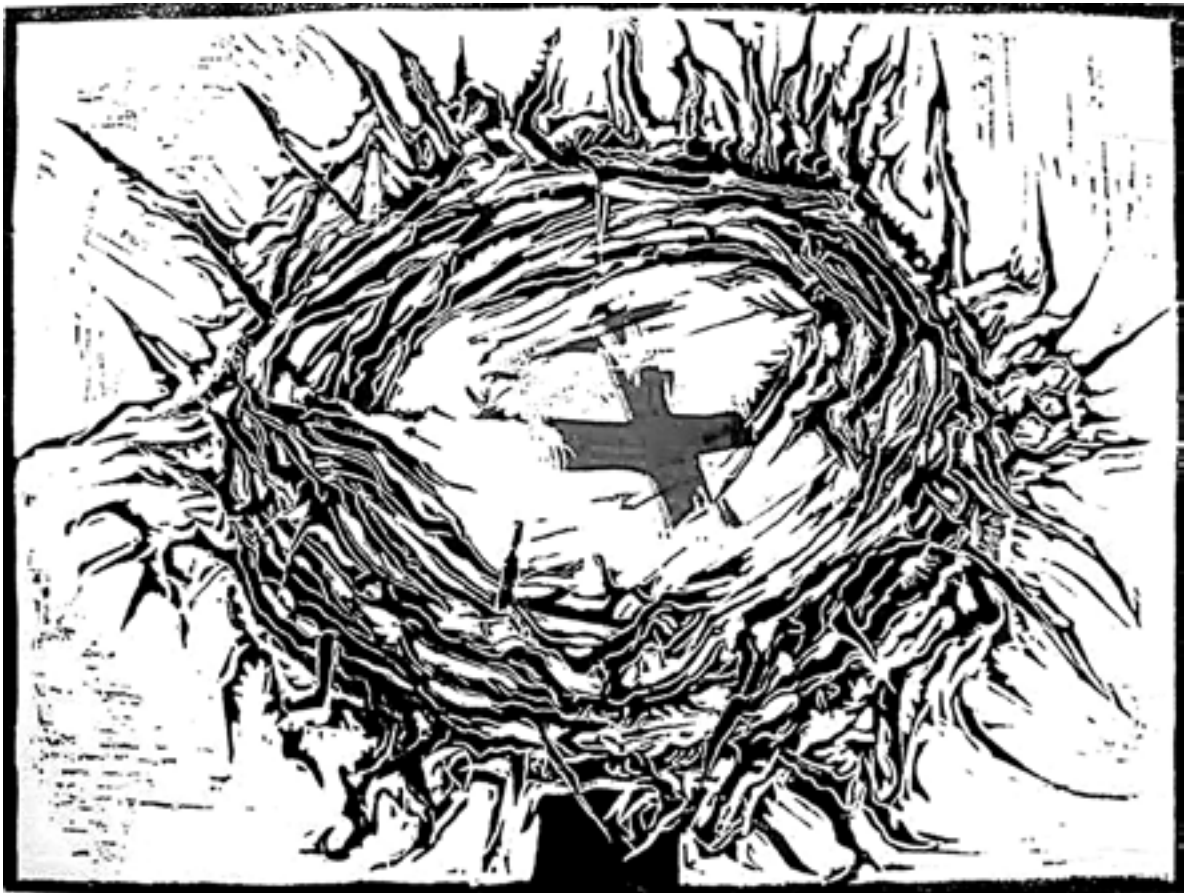
Jónás könyve III.

linóleummetszet 42 × 30 cm

A madár

linóleummetszet, 42 × 30 cm

Fészek

linóleummetszet 30 × 42 cm

A repülés gyönyörűsége

linóleummetszet 42 × 30 cm

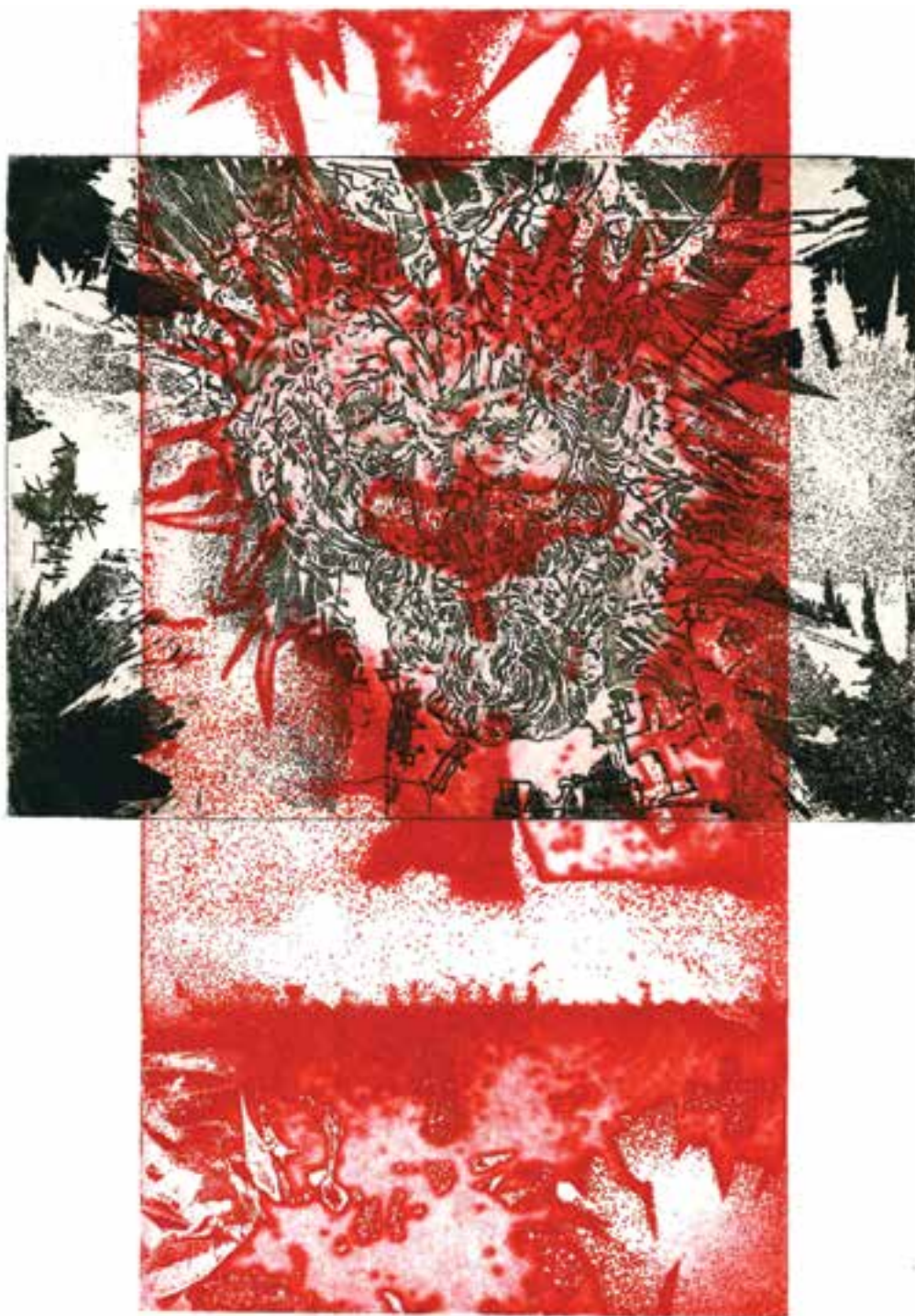
Pegazus

linóleummetszet, 30 × 42 cm

Utolsó vacsora

linóleummetszet 30 × 42 cm

Ima

rézkarc 28 × 20 cm

Kereszt

rézkarc 30 × 20 cm

Ikarosz emlékműve

rézkarc, akvatinta 15× 20 cm

Madár

linóleummetszet 70 × 50 cm

Madárember

linóleummetszet 50 × 70 cm

Mártír

rézkarc, akvatinta 21 × 30 cm

Bahama

rézkarc, akvatinta 30 × 42 cm

Zahaván

rézkar, akvatinta 30 × 21 cm

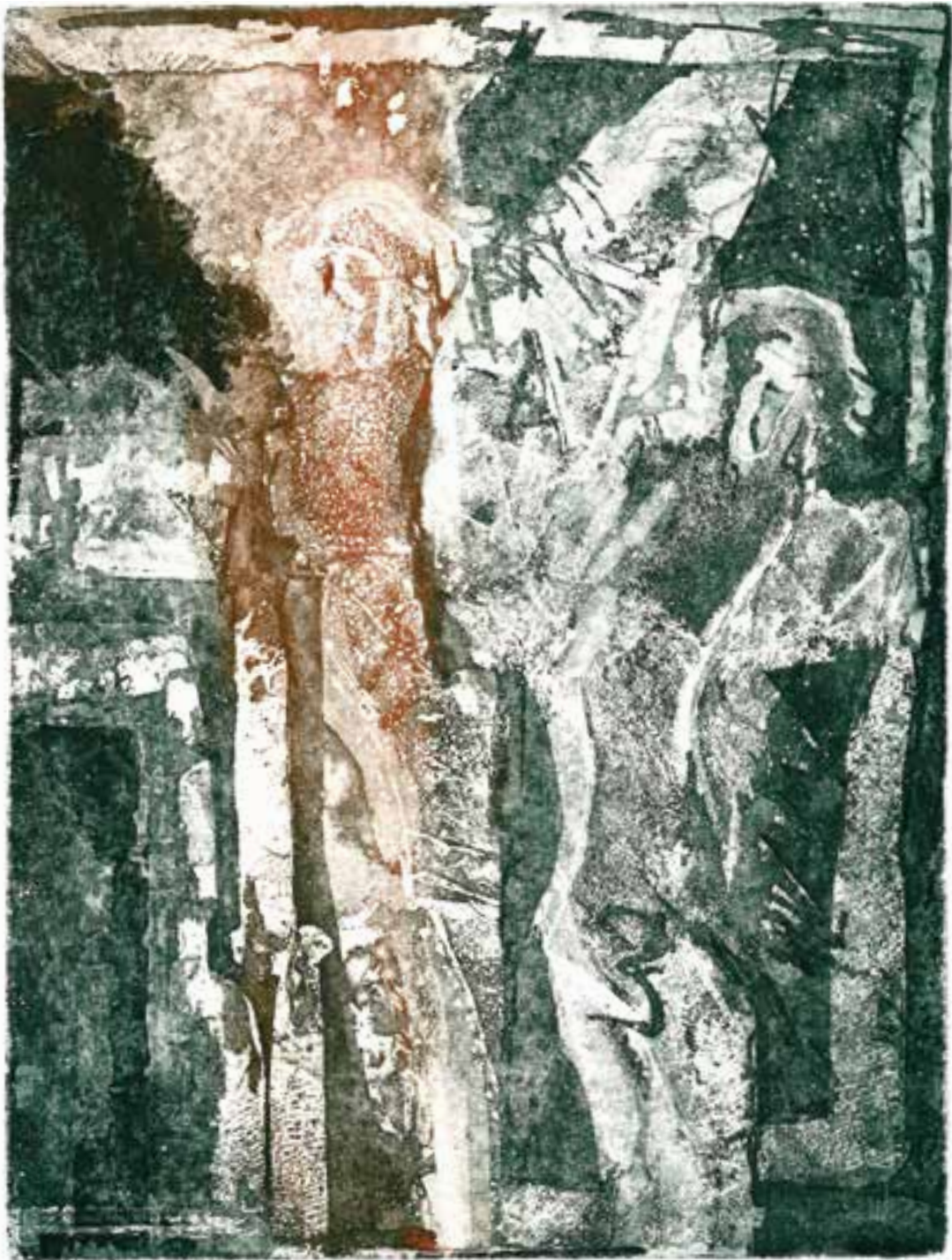
Sabitu

rézkarc, akvatinta 20 × 15 cm

Angyal

rézkarc 30 × 20 cm

Metamorfózis

rézkarc, akvatinta 20 × 15 cm

Fióka

rézkar, akvatinta 24,5 × 21 cm

Ikarosz

rézkarc 15 × 12 cm

Ki-Gal kapuja

rézkarcs, akvatinta 30 × 21 cm

Emlékmű

rézkarc, akvatinta 20 × 10 cm

Támogatók

Nemzeti Kulturális Alap
Magyar Képzőművészeti és Iparművészeti Társaságok Szövetsége

A címlapon az **Angyal** című mű (34. oldal) Kántor János által készített változata,
a hátsó borítón az **Önarckép viharban** című linóleummetszet (58 × 36 cm) látható.

Szerkesztette és tervezte Gyórfy Sándor, Németh Csongor

Nyomdai előkészítés Angráf Bt.

Nyomdai kivitelezés Pannónia Nyomda Kft., Budapest

Példányszám 400

Kiadó: Muravidék Barátai Kör Kulturális Egyesület (MBKKE)

2085 Pilisvörösvár, Szt. János u. 8., e-mail: muravidek@freemail.hu

www.muravidek.eu

ISBN 978-615-5026-99-7

ISBN 978-615-5750-00-7 (online)

